

הנדון: חוק ההתייעלות הכלכלית לשנים 2009 ו-2010

חוק ההתייעלות הכלכלית לשנים 2009 ו-2010

ביום 14.7.2009 אישרה הכנסת, בקריאה שנייה ושלישית, את חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט - 2009 (להלן: "החוק").

החוק הינו מקיף ורב תחומי וכולל מספר ניכר של שינויים בנושאים מגוונים (ארנונה, עובדים זרים, דיור ציבורי, מים וביוב, האפוטרופוס הכללי, שיפור זכויות עובדים, טיפול בנפגעי תאונות דרכים ועוד) ומטבע הדברים נביא בחוזר זה אך ורק סקירה תמציתית של השינויים העיקריים בחוקי המס (והביטוח הלאומי):

1. החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט - 1959

- 1.1 הוקמה מנהלת השקעות בתיירות, שתפעל להגשמת מטרת החוק בעניינים הנוגעים למפעלים תיירותיים.
- 1.2 הגדרת "בית מלון" הוחלפה בהגדרת "מיתקן תיירות ללינה" (מבנה הכולל 11 חדרים או יותר, המספק בתמורה שירותי לינה ושירותים נלווים לאורחים עוברים ושבים ולפרקי זמן קבועים).
- 1.3 להגדרת "מפעל מוטב" נוסף "מפעל בר-תחרות בתחום האנרגיה המתחדשת".
- 1.4 סמכות המנהלה לאשר תוכנית או חלק ממנה הוארכה עד ליום 31.12.2010.

2. חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995

- 2.1 נקבע כי לאחר שלושה חודשים (במקום ששה) ניתן יהיה לראות "ילד" כנמצא בחוץ לארץ.
- 2.2 נתווספה הגדרה של "מבוטח מיוחד" (מבוטח שהיה זכאי לדמי אבטלה אלמלא החל לעסוק במשלח יד כעובד עצמאי בשנה שלאחר התאריך הקובע), שבתנאים מסוימים יהיה זכאי לדמי אבטלה, לתקופה מוגבלת.
- 2.3 נשללה זכאותם של מבוטחים הנבחנים בבחינות מסוימות (לשכת עו"ד ומועצת רו"ח), לקבלת דמי אבטלה, בתקופה שתחילתה חודשיים לפני מועד הבחינה ועד למועד הבחינה.

- 2.4 חלו שינויים בזכאות לדמי אבטלה, בהתאם להוראות סעיף 176א. לחוק, בגמלה לעובד לפי סעיף 183 לחוק, ובגמלות סיעוד לפי הוראות פרק י' לחוק.
- 2.5 אושרו שינויים ותוספות בקצבת זקנה ושאיירים, לפי הוראות פרק י"א לחוק וכן בחוק הבטחת הכנסה (עם הוראות מעבר).
- 2.6 קוצרה תקופת השהייה (לשלושה חודשים בשנה, במקום שישה) המאפשרת למוסד שלא לשלם קצבה למבוטח הנמצא בחו"ל.
- 2.7 ניתן היתר לעובדי המוסד (שהוסמכו לכך) לקבל מידע מרשות המסים בישראל, לצורך קביעת זכאותו של אדם לגמלה ולצורך קביעת חיובו של אדם בדמי ביטוח.
- 2.8 עודכנו סכומים ושיעורים בלוח ב', בלוח ב'1 ובלוח י', עם הוראות מעבר ספציפיות.
- 2.9 **נקבעה הוראת שעה (בתקופה שמיום 1.8.2009 ועד 31.12.2010) שמכוחה הוכפלה ההכנסה המרבית שבלוח י"א (לעניין דמי הביטוח), עד לעשר פעמים השכר הממוצע (במקום חמש).**

3. מס הכנסה שלילי

- 3.1 מכוחו של החוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מס הכנסה שלילי), התשמ"ח - 2007 היו אמורים הזכאים (שכירים ועצמאים דלי הכנסה, בכפוף לתנאים שנקבעו בחוק), לקבל מענקים:
בשל עבודה בשנים 2009 ואילך - לכל תושבי הארץ.
בשל עבודה בשנים 2007 ו-2008 - לתושבי אזורי השילוב בלבד.
- 3.2 כעת נקבע, כי המענקים בשל עבודה בשנת 2011 ואילך ישולמו לכל תושבי הארץ (בכפוף לזכאותם הבסיסית), ואילו המענקים בשל עבודה עד וכולל לשנת 2010 ישולמו אך ורק לזכאים שהם תושבי אזורי השילוב.

4. פקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א - 1961

- 4.1 הוחרגו מסעיף 3(ה)4(1) לפקודה רווחים שקיבל יחיד מקופת גמל לתגמולים (מיום 1.7.2009 ואילך), שמקורם בתשלומי היחיד לקופה אחרי 1.1.2003, ובלבד שהיחיד זכאי לקבל את ההכנסות לפי סעיף 23 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה - 2005.
- 4.2 חודש הפטור ממס, לפי סעיף 9(2) לפקודה, לעניין הכנסתה של קופת גמל מחבר בני אדם שבשליטתה, אם השינוי בשיעור החזקה נעשה בעקבות "הסדר חוב" (כמוגדר בתיקון) שנעשה החל מיום 1.8.2009 ועד ליום 31.7.2011.
- 4.3 הופחתו שיעורי הטבות המס (זיכויים מהמס), ליחידים שהינם "תושבים" במקומות שפורטו בסעיף 11 לפקודה (בתוקף מיום 1.1.2016).
- 4.4 נקבעה אפשרות למתיחת ההקלות מהמס (לפי סעיף 14 לפקודה), לתקופה שלא תעלה על עשר שנים (נוספות), ליחיד שהיה לתושב ישראל לראשונה ולגבי תושב חוזר ותיק, בכפוף לביצוע השקעה משמעותית בישראל שיש בה כדי לקדם יעדים לאומיים הנוגעים למשק המדינה, הכל לפי תקנות שיקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת.

- 4.5 נקבעה הוראת שעה (לדיבידנד שישולם מיום 1.10.2009 ועד ליום 30.9.2010), שמכוחה ניתן יהיה לחלק ליחיד או לחברה משפחתית דיבידנד, שמקורו ברווחים ראויים לחלוקה עד המועד הקובע (31.12.2002), בשיעור מס שלא יעלה על 12%. הטבת מס זו לא תוענק אם בכל אחת משנות המס 2009 עד 2010 תחול ירידה בסכום הממוצע של "התשלומים", בהשוואה לסכומם הממוצע בשנות המס 2007 ו-2008.
- 4.6 נקבעה הפחתה נוספת ומדורגת בשיעורי המס ליחיד ולחבר בני אדם, האמורים להגיע בשנת המס 2016 לשיעור מס מרבי של 39% ליחיד, ולשיעור מס של 18% לחבר בני אדם.
- 4.7 הותר למנהל רשות המסים בישראל, או לעובד שהוסמך לעניין זה, לקבל מאת המוסד לביטוח לאומי מידע הנדרש לצורך קביעת שומה או לעריכת ביקורת, ובמידה ונדרש.
- 4.8 נקבעה חובת הגשת טופס 6111 באופן מקוון, כפי שיורה המנהל, לנישום שהוא חברה, למי שחלה עליו חובה לנהל מערכת חשבונות בשיטה הכפולה לפי סעיף 130 לפקודה ולמי שמנהל מערכת חשבונות ממוחשבת, בהתאם להוראות ניהול פנקסי חשבונות. עם זאת, ראשי המנהל לפטור נישומים מחובת הגשת דוח מקוון כאמור, בשל סכום מחזור עסקאותיהם או מטעמים מיוחדים שיירשמו. הדיווח המקוון כאמור יבוצע לגבי דיווח בשל שנת המס 2010 ואילך.

5. חוק מס ערך מוסף, התשל"ו - 1975

- 5.1 הסכום בהגדרת "עוסק פטור" עודכן ל-100,000 ש"ח (החל מיום 1.1.2012).
- 5.2 נתווספו הגדרות, וביניהן "חתימה אלקטרונית מאובטחת", "חתימה אלקטרונית מאושרת", "מספר רישום" וגם "מדד".
- 5.3 בתוקף מיידי נקבע (בסעיף 145(א) לחוק) כי שר האוצר ושר המשפטים רשאים לקבוע הוראות לעניין אופן חתימה אלקטרונית מאובטחת ולעניין חובותיו ואחריותו של בעל אמצעי החתימה האלקטרונית לשימוש בה. הוראות אלו יובאו בפני הממשלה, שרשאית לאשרן או לשנותן בתוך 21 ימים (אך אי קבלת החלטה ע"י הממשלה משמעותה אישור ההוראות). תחילתן של ההוראות תהא, לכל המוקדם, ביום פרסומן.
- 5.4 בעתיד יוקצו מספרי חשבוניות המס על ידי המנהל, באופן מקוון, עד ה-30 בנובמבר של כל שנה, לשימוש בשנה שלאחר מכן (בתחולה מיום 1.12.2011, תוך יישום מוקדם מיום 1.1.2010 לגבי עוסק שמחזור עסקאותיו עולה על 1,000,000 ש"ח).
- 5.5 בעתיד יגיש כל חייב במס (אלא אם כן ייקבע אחרת ע"י שר האוצר) דוח תקופתי לכל תקופה בת חודש, ובה יפורטו כל אלה (ובלבד שלא נכללו בדוח תקופתי קודם):
- (*) כל חשבוניות המס שהמועד להוצאתן חל בתקופת הדוח, אף אם העוסק הופטר מהוצאת חשבוניות, וסכומן הכולל.
- (*) כל חשבוניות המס שהוצאו, אף אם המועד להוצאתן טרם הגיע, וסכומן הכולל.
- (*) כל רשימוני הייבוא הנושאים את שמו של העוסק, שהותרו בתקופת הדוח, וסכומם הכולל.
- (*) כל חשבוניות הקניה שהוצאו לעוסק בתקופת הדוח, וסכומן הכולל.

בנוסף יפורטו בדוח התקופתי, לגבי כל חשבונית מס וחשבונית קניה (אלא אם כן המנהל יקבע פטור מכך, דרך כלל או לסוגים של עוסקים או עסקאות) מספרה הסידורי, הסמל שלה לפי הסימן שקבע לה המנהל, תאריכה, סכומה וסכום המס הנובע ממנה, וכן מספר הרישום של המוכר או של נותן השירות (או מספר הרשימו) ומספר הרישום של הקונה.

הוראות אלו יחולו ביום 1.1.2012 ואילך, אולם תחולה מוקדמת, כמעט מלאה, נקבעה בהוראת שעה, כדלהלן:

מיום 1.1.2010 - לגבי מי שמחזור עסקאותיו עלה בשנת 2009 על 4,000,000 ש"ח וחלה עליו חובה לנהל מערכת חשבונות כפולה, מתוקף הכללים לפי סעיף 130 לפקודה.

מיום 1.1.2011 - לגבי מי שמחזור עסקאותיו עלה בשנת 2010 על 1,000,000 ש"ח.

5.6 כן נקבע, כי עוסק שחייב בהגשת דוחות נוספים, בתקופת המעבר, יגישם באופן מקוון, כשהם חתומים בחתימה אלקטרונית מאושרת או מאובטחת, כפי שיורה המנהל.

5.7 לגבי מלכ"רים ומוסדות כספיים שרכשו טובין או שקיבלו שירותים מעוסק נקבע, ככלל, כי יחויבו בהגשת דוח מיוחד, במועד הגשת הדוח התקופתי, ובו יפורטו מספר הסידורי של החשבונית, הסמל שלה לפי הסימן שקבע לה המנהל, תאריכה, סכומה וסכום המס הנובע ממנה, וכן מספר הרישום של המוכר או של נותן השירות, לפי העניין.
המנהל רשאי לפטור סוגי מלכ"רים או מוסדות כספיים מהגשת הדוח המיוחד, דרך כלל או במקרה מסוים, אם מצא כי קיימים טעמים מיוחדים המצדיקים זאת בנסיבות העניין.

5.8 החובה להגשת דוחות נוספים כאמור, לגבי מוסד כספי שרכש טובין או שקיבל שירותים מעוסק, הינה מיום 1.7.2010 ואילך.

5.9 החובה להגשת דוחות נוספים כאמור, לגבי מלכ"רים, הינה מיום 1.1.2012 אף יישום מוקדם נדרש לגבי מלכ"רים "מרובי עובדים", כדלהלן:

(*) מלכ"ר שהעסיק 600 עובדים, או יותר, בשנת 2009 - יישום מוקדם מיום 1.7.2010.

(*) מלכ"ר שהעסיק 300 עובדים, או יותר, בשנת 2010 - יישום מוקדם מיום 1.1.2011.

5.10 נקבעה חובה כללית להגשת דוחות באופן מקוון, כשהם חתומים בחתימה אלקטרונית מאושרת או מאובטחת, כפי שיורה המנהל, וכן נקבעה חובת שמירת מידע במאגר מידע (במשך תקופה שלא תעלה על חמש שנים ממועד הגשת הדוח הרלוונטי).
הוראות אלו יחולו מיום 1.1.2012.

בתקופת המעבר יחולו על מוסדות כספיים ההוראות הללו החל מיום 1.7.2010, ולגבי מלכ"רים "מרובי עובדים" (ראה 5.9 לעיל) - מיום 1.7.2010 או מיום 1.1.2011, לפי העניין.

5.11 נקבעה אפשרות לשלם את המס פעם בחודשיים, אף אם הדוח התקופתי מוגש מדי חודש, לעוסק שמחזור עסקאותיו "בשנה הקובעת" (12 חודשים רצופים המסתיימים ב-31 באוגוסט של שנת המס החולפת) אינו עולה על 850,000 ש"ח, וגם לעוסק אחר שהמנהל החיל עליו את ההוראה, בתנאים שיורה, ובלבד שהעוסק ביקש זאת.

הוראה זו תיכנס לתוקף ביום 1.1.2012 והסכום יתואם לראשונה לפי שיעור עלית המדד בין 1.9.2011 לבין 1.9.2008 (ויעוגל ל-5,000 השקלים החדשים הקרובים).

- 5.12 נקבעה חובת הגשת דוח שנתי מסכם, לכל אחד מהעוסקים שנרשמו כאחד לפי סעיף 56 לחוק, לרבות עסקאות שעשה עם העוסקים הרשומים עמו כאחד. תוקף הוראה זו מיום 1.1.2010 והיא תחול לגבי עסקאות שנעשו בשנת 2009 ואילך. עם זאת, הוקנתה למנהל סמכות לפטור סוגי עוסקים, או עוסקים מסוימים, מהגשת דוח או מפירוט העסקאות שעשו עם העוסקים שנרשמו עמו כאחד, אם מצא כי קיימים טעמים מיוחדים המצדיקים זאת בנסיבות העניין.
- 5.13 נקבעה פרוצדורה לפיה תינתן התראה ע"י המנהל לעוסק, שנוהג להוציא חשבוניות מס שלא כדין, ונקבעה הרשאה למנהל שלא להקצות לאותו עוסק מספרי חשבוניות מס לתקופה שיקבע, או להקצות לו מספרי חשבוניות בתנאים שיקבע, לרבות דרישת ערובה. במקביל לכך נקבעה הפרוצדורה לערער על החלטות המנהל.
- 5.14 מי שלא יפרט בדוח התקופתי את הנתונים שנקבעו (בהתאם לדרישות השונות ולמועדי התחולה שלהן, לרבות בתקופת המעבר) - דינו שנת מאסר.

בכבוד רב

קרלמן – רואי חשבון